

dere, sed propter Christum, in quem credimus, nos iustos esse.¹¹² Idem est autem cum in hanc correlatiuam orationem ea propositio resoluitur: Misericordia sumus iusti, quia misericordia promissa est in euangelio propter Filium et promissionem fides accepit.

5

LXIX.

Diligenter inculcat Paulus in hoc articulo exclusiuas particulas „gratis“, „sine lege“, „sine operibus legis“, „non ex nobis“, „non ex operibus“, „non nisi ex fide“, quae quidem et hac particula compraeahenduntur: „sola fide“. Ac notum est propter causas grauissimas exclusiuas retineri. Necesse est enim 10 Christo hunc verum honorem tribuere, quod haec sola hostia sit precium pro nobis. Necesse est conscientias habere firmam consolationem, ne opprimantur aut dubitatione ac^l desperatione, quod fieret, si penderet remissio peccatorum ex dignitate seu meritis nostrorum operum. Necesse est et inuocatior 15 fieri fiducia solius Filii Dei mediatoris non fiducia nostrorum meritorum, quia alioqui impediretur inuocatio conspectu nostra indignitatis. Denique necesse est conspici discrimen legis et euangelij. Id vero praecipue monstrat particula „gratis“ et expressa mentio mediatoris.

LXX.

Recte autem intelligatur vis exclusuarum iuxta declarationem ipsius Pauli, 20 qui cum diserte dicat excludi gloriationem coram Deo, id est fiduciam operum, significat per particulas exclusiuas tolli omnem in iudicio Dei dignitatem omnium operum, quantacunque fieri ab hominibus siue renatis siue non renatis possunt, ne sint causa impulsua seu meritum iustificationis seu recon-[E 4v:]ciliationis cum Deo. Nequaquam vero exclusuae particulae ex 25 cludent ut multi nunc inepte loquuntur praesentiam operum una cum bene operandi necessitate, quia semper multae virtutes cum fide coniunctae et quidem necessario copulatae sunt ut contritio, dilectio, bonum propositum, spes et aliae virtutes, sine quibus fidem quomodo dicemus esse ἀνυπόκριτον aut quomodo negabimus esse mortuam.

30

LXXI.

Considerandi sunt autem et errores praecipui, qui vel corrumpunt vel delent hanc totam doctrinam de iustificatione, quae nisi certa et explicata sit nec

¹ aut: C, D.

¹¹² Der Vergleich stammt von Johannes Bugenhagen d.Ä. Vgl. Melchior Adam, VITAE GERMANORUM THEOLOGORUM, QUI SUPERIORI SECULO ECCLESIAM CHRISTI VOCE SCRIPTISQUE PROPAGARUNT ET PROPUGNARUNT. CONGESTAE et Ad annum usque MDCXVIII. [...], Heidelberg 1620 (VD 17 1:001326M), 252. 318.